

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația:
ARAD, STRADA EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

Pocăința

— Insemnări pe marginea unei cărți —

Iată, suntem în plin post, în timpul cel mai potrivit al Pocăinței.

Dacă definiția sfintei taine a Pocăinței poate fi rotunjită în câteva cuvinte, totuși, cuprinsul ei, privit și studiat sub toate aspectele lui, așa cum a fost trăit în cele douăzeci de veacuri creștine și îngemănat cu toate vastele probleme ce i se asociază oarecum organic, este deadreptul gigantic. Numai cu greu ar putea fi limitat chiar într'o monografie întinsă — cu atât mai puțin într'un articol. Cine poate pătrunde în străfundurile conștiinței omenști de atâta vreme, ca să răscrolească și să reproducă altora realitățile de acolo, în raportul lor către sfânta taină a Pocăinței? Nu avem de aface cu un simplu act: al mărturisirii păcatelor, ori al deslegării lor, ci cu un complex de mai multe acte și cu un proces întreg de motivări nu numai religioase ci și psihologice, care constau în trebuința firească ce o simte și a simțit-o omul totdeauna, de a se destinde, prin scuturarea de unele poveri ce-l apasă, de unele bucurii chiar, ce-l înalță și mai ales de unele taine și intimități care tind irezistibil să iasă în afară. Natura lui însăși îi neagă omului dreptul de a ascunde ceva. Totul trebuie făcut cu conștiința împăcată, cu răspundere și deci la lumina zilei. Pentru că și Sf. Scriptură, dar și legea minții și cea a naturii ne învață cu dovezi stringente, că „nu este nimic ascuns care să nu se dea pe față și nimic tainic care să nu se cunoască și să nu vie la arătare” (Lc. 8, 17), mai curând sau mai târziu și dacă nu aici — dincolo. Numai minciuna și răul, de care omul nu vrea să răspundă, se ascund; dar adevărul le împinge cu putere și necesar la suprafață și încă de atâtea ori prin chiar intervenția directă și hotărâtă a celui ce le-a făcut și le-a ascuns. Legile psihice au de atâtea ori surprinzătoare analogii cu cele fizice. Orice încărcătură în suflet, care trece de marginele unei demne răspunderi, ca un volum de apă ce depășește capacitatea unui vas, tinde să se reverse în afară. E o lege, care alungă tainele mai ales de pe faptele murdare și de pe plănuirile gândurilor negre.

Omul din însăși firea sa e o ființă sociabilă, ce trăește în lume, între semenii și simte trebuință de ei. Dar nu e o întâmplare, ci regulă ce poate fi la fiecare ins verificată, că peste această lege a firii sale, omul mai simte cu necesitate trebu-

ința unui cerc restrâns de *intimi*. Are intimități, secrete, care tind să erupă după o mocnire pe care omul n'o mai poate suporta. Conștient de această neputință și de compromiterea sa proprie printr'o eventuală desvăluire în public a tainelor și intimităților lui, omul găsește soluția cercului restrâns de intimi, față de care se desvăluie: Intimitățile și le-a revărsat, dar au rămas pe mai departe — crede el — secrete. Cine nu cunoaște cazuri de prietenii restrânse — mai ales în lumea femeilor stricate? Dar prietenii de multe ori se înlănțuiesc, se întind și atunci *intimitățile* se mută dela un cerc la altul și devin *secrete publice*.

De ce-și caută tâlharii neprinși, complici? De ce se destăinuiesc ucigașii nedescoperiți, unor intimi ai lor? Au pe suflet o taină a cărei greutate întrece puterea lor de a o purta. Ea se cere răzbunată și omul capitulează, fie denunțându-se, fie destăinuindu-se în cerc restrâns, spre a n'o purta cu el întregă. Aceia care înfruntă legea aceasta, cedează totuși, cel mai târziu în ceasul morții, când de multe ori se descopăr taine care nu fuseseră nici măcar bănuite. Numai foarte puține fapte grele, în cazuri de tot excepționale rămân secrete ce se închid cu omul în sicriu și se coboară cu el în mormânt.

Se zice în vorbirea de toate zilele și nu fără dreptate, că o greșală mărturisită și recunoscută e pe jumătate iertată; pentru cealaltă jumătate se găsesc întotdeauna circumstanțe atenuante, spre a fi, dacă nu iertată, cel puțin ușurată.

Câtă ușurare simte omul când n'are nimic de ascuns și câtă despovărare simte în urma unei destăinuiri, o știe fiecare din experiență proprie.

Cine își mărturisește un păcat, dă dovadă că e conștient de răutatea faptei lui, că nu e laș și că are conștiința răspunderii. Dar nu numai atât. Cel ce-și mărturisește un păcat, o face totdeauna cu căință, sau cu regretul de a-l fi făcut și totodată cu grija de a nu-l mai face. Omul aici face primul pas de *îndreptare*.

Cu acestea am intrat în domeniul sfintei taine a Pocăinței. Nu e așadar nimic nenatural în ea. Din contră, își are și motivări psihologice, luate din realitatea vieții omenști de toate zilele. Deosebirea este că ea se face în fața lui Dumnezeu prin mijlocirea preotului duhovnic, iar recunoașterea faptelor o face omul în *intimitatea* lui Dum-

nezeu, pe care o dorește. Căința pentru fapte e sinceră și tendința de îndreptare e puternică și vădită. Rezultatul ei este deslegarea rostită de preot și iertarea dată de Dumnezeu, împreună, cu harul divin ca sprijin în îndreptarea ce o exercită omul prin epitimia ce i-o dă duhovnicul.

În această sfântă taină, omul nu numai simte psihologiceste nevoia unei mărturisiri, similară unei despovărări, ci are și asigurarea îmbucurătoare a iertării păcatelor și a primirii harului dumnezeesc. Și aici stă superioritatea ei. E un instrument pedagogic incomparabil, pentru un păcătos care crede în efectul dumnezeesc al acestei sfinte taine, dat de Acela care toate le știe și toate le poate și Care nu vrea moartea păcătosului. Iată de ce ar fi de dorit ca destăinuirile profane să fie înlocuite toate cu acelea dela sfânta taină a Pocăinței.

Am putea spune multe, dar nu e în intenția noastră să vorbim în articolul de față despre această sfântă Taină, ci să semnalăm apariția și să dăm și mai multă importanță, prin aceste observațiuni fugare, cuprinsului unui magistral *studiu de documentare teologică și psihologică asupra Pocăinței*¹⁾ datorit P. C. S. Părintelui profesor de Teologie Dr. Ilarion V. Felea, atât de ostenitorul și mult apreciatul mănuior de condei și redactor al revistei de față. Lucrarea i-a servit autorului ca teză de doctorat în Teologie la Facultatea de Teologie din București — fapt ce-l meoționăm dela început, spre a acredita lucrării în prealabil seriozitatea și valoarea științifică necesară unei astfel de lucrări.

Nu e ușor să-ți știi alege un subiect, din miile de subiecte pe care le oferă vastul domeniu al Teologiei creștine — și mai ales nu e ușor să-i limitezi un orizont, în care să ai străfulgerări și să prezinți cu ele deslușit, documentat și convingător, diferitele laturi ce le poate avea subiectul ales. În speță, numai cine nu-și dă seama de conținutul gigantic al tainei Pocăinței, nu s'ar înfiora în fața lui, când ar dori să-l prezinte într'un studiu, științificește. Părintele profesor Dr. Ilarion V. Felea, încercat în ale condeiului și cunoscând și din studiu și din viața pastorală complexul și amănuntele acestei Taine, s'a încumetat să biruiască toate greutățile. Și a reușit, la superativ.

Iată în linii largi conținutul cărții.

In introducere autorul prezintă corelațiunea dintre pocăință, păcat și libertate. Vorbește apoi amănunțit și documentat, despre mărturisirea păcatelor în religiile primitive și în cele antice, ajungând la concluzia că pocăința, într'o formă sau alta a existat pretutindeni și întotdeauna; ea este un fenomen caracteristic tuturor religiilor și e o trebuință naturală a sufletului omenesc (p. 1—16). E strâns legată de religie pentru că îi poartă însușirile și a fost mereu, ca și religia, o necesitate.

Partea I. Pocăința în soteriologia ortodoxă, este expusă pe temeiul T. V. și mai ales al T. N. și al Sf. Tradițiuni. În T. V. „sentimentul și virtutea pocăinței au existat, dar a lipsit harul... Era un rit practic și un simbol religios, care ves-

tea... apariția Soarelui. Așa încât, în privința pocăinței se confirmă cuvintele celebre ale Sf. ap. Pavel, că legea V. T. a fost un pedagog spre Hristos“ (p. 38). La fel cu cea din V. T. era și pocăința predicată de Ioan Botezătorul (p. 40—41 și 69). Abia în evanghelia Mântuitorului și în predica ss. apostoli își capătă Pocăința conținutul ei deplin și caracterul de taină (p. 42—74). Temeiurile tradiționale ale pocăinței le clasează autorul în patru grupe: 1. cele mărturisite de primele trei veacuri creștine; 2. epoca patristică; 3. hotărârile sinoadelor locale și ecumenice și 4. cărțile rituale ale Bisericii creștine ortodoxe. Concluzia este, că în tot răstimpul tradițional, Pocăința își are o „unitate organică și o continuare istorică neîntreruptă și universală“ (p. 148; 211 și 237).

În partea a doua se expune pe larg, mai întâi *Pocăința în concepția catolică a mântuirii*, arătându-se deosebiriile confessionale dintre Biserica rom.-cat. și cea ortodoxă. Aici autorul combate temeinic și convingător *inovațiile* și *rătăcirile* apusenilor despre *confesional*, *satisfacție*, *meritele supraabondente*, *indulgențe* și *purgator* (p. 241—271). Rătăcirile acestea își găsesc temei, nu în Sf. Scriptură, nici în Sf. Tradiție, ci doar în niște sofisme, care însă, în materie de Dogmatică n'au dreptul de a convinge pe nimeni (p. 268). *Urmează Pocăința în concepția protestantă a mântuirii*. Sunt analizate învățăturile reformatorilor mai principali referitoare la pocăință (p. 272—283), arătându-se erorile mari și multiple, față de care autorul expune atitudinea Bisericii ortodoxe din punct de vedere istoric și dogmatic (p. 284—287).

Partea III-a cuprinde *psihologie și experimentată penitențială*. Aici autorul expune magistral o extrem de valoroasă contribuție personală, care ridică la maximum valoarea celor expuse până aci. Se constată cum s'a mai văzut și în partea I. că pocăința este nu numai un subiect de studiu istorico-dogmatic, ci și de studiu psihologic (p. 291—321). Toți oamenii păcătuiesc. Iar „cine face păcat, rob este păcatului. Dar nu este rob care să nu dorească eliberarea, nici suflet pătimaș care să nu aspire spre purificare și înălțare“. (p. 291—292). Autorul expune aci prețioase experiențe penitențiale culese dela mai mulți duhovnici diferiți și pricepuți din Patriarhia română, cu scopul de a le pune la îndemână tuturor duhovnicilor ca un îndreptar trebuincios vremurilor de azi. Ele privesc: felul practicării spovedaniei; rolul duhovnicilor la spovedanie; epitimia și alte chestiuni derivate din acestea.

Cartea se încheie cu *Concluzii generale* (p. 395—400), scoase din cuprinsul ei întreg și alcătuiesc firul roșu al lucrării. După indicele de locuri publice și de materii, urmează o bogată tablă bibliografică, de care s'a servit autorul.

Stilul clar, expunerea metodică și documentată — dovadă vastul aparat critic — precum și sistemul logic al înșirării materialului pe bază de legătură cauzală, cu expunere concentrică și ordonată, dau acestei lucrări calificativul de cea mai bună în românește asupra tainei Pocăinței și nu poate lipsi din tezaurul de lectură și de studiu al nici unui preot.

¹⁾ Titlul complet este: Pr. Ilarion V. Felea, *Pocăința*. Studiu de documentare teologică și psihologică. Sibiu, 1939. Tip. Arhidiec. Pagini VIII+443. Prețul Lei 175

Colțul tineretului.**Cei ce n'au văzut**

Când s'a arătat Mântuitorul după înviere între apostolii săi, Toma nu era cu ei. Nici n'a crezut, că e viu Domnul. Peste opt zile — când și Toma era acolo — Hristos Domnul s'a arătat din nou. Toma rușinat a grăit: „*Domnul meu și Dumnezeul meu. Zis-a Iisus lui: Pentru că m'ai văzut, Tomo, ai crezut. Fericiți cei ce n'au văzut și au crezut* (Ioan 20, 28 și urm.)

O, pe câte răni vii ale sufletelor tinere a pus Domnul mâna cu aceste cuvinte. Atâția și atâția tineri suspină în luptele adolescenței: Doamne, Doamne, aș vrea să cred. Să cred cum știam să cred când eram elev mic cu pantaloni scurți. Aș vrea să pot primi dogmele religiei noastre cu naiva simplitate, cu neprefăcuta sinceritate, cum știam să cred în acea vârstă fericită a copilăriei. Dar inzadar. Nu merge. Alte și alte gândiri imi largesc mintea, alte și alte orizonturi se deschid ochilor mei. O, de-aș putea și eu „să văd“. Să văd că în sfânta Cuminecătură ești adevărat de față. Să văd că tu ești cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. Să văd că este suflet, viață veșnică, răsplată veșnică...

Așa se frământă și se zburciumă sufletele multor elevi buni. Fiule, dacă și tu ai ajunge într-o astfel de frământare furtunoasă a sufletului, adu-ți aminte de cuvintele Domnului: „*Pentru că m'ai văzut, Tomo, ai crezut; fericiți cei ce n'au văzut și au crezut*“.

Multe lucruri nu înțelegem noi în viața pământească, sunt apoi multe pe care abia le bănuim, dar ceea ce văd din Hristos Domnul nostru, mi-e tocmai de ajuns pentru ca să cred ceea ce nu înțeleg dintr'Insul. Până și necredinciosul pedagog francez Rousseau a trebuit să spună: „Dar se poate oare să fie numai om acela despre care ne istorisește Evanghelia? Oare așa vorbește un fanatic religios, sau un cap de partid lacom de faimă? Câtă blândețe! Ce curățenie morală! Câtă gingașie mișcătoare în învățătura lui! Ce măreție în gândirea lui! Câtă înțelepciune în vorbirile lui! Ce stăpânire de sine însuși! Ce limpezime și câtă putere zdrobitoare în răspunsurile lui! Unde este bărbatul, unde înțeleptul, care să știe să lucreze, să sufere și să moară ca El, fără slăbiciune și fără paradă?... Dacă viața și moartea lui Socrate au fost potrivite cu un filosof, atunci în Hristos ni se descopere viața și moartea unui Dumnezeu“ (Rousseau: *Émile*. Reclams Ausg. II. 200-202.)

Lucrarea nu e o primizie a catedrei de Dogmatică dela Academia Teologică din Arad pe care o ilustrează autorul, ci e rodul altor osteneți, dar e o garanță că pârghă catedrei va urma, tot atât de valoroasă. Literatura noastră teologică, destul de săracă, o așteaptă.

Pr. Dr. P. Deheleanu

În războiu soldatul de multe ori e pus în fața unor datorii, al căror scop sau rost nu e în stare să-l înțeleagă. Tot una. El are să împlinească fără greș ordinul comandantului, căci în clipa când soldatul începe să tragă la indoială cuvântul comandantului său, lupta e și pierdută. Nici în mine nu se poate clătina necondiționata mea credință pusă în Comandantul meu, în Hristos Domnul, pentru că de voiu trage la indoială cuvintele Domnului, am pierdut lupta cea mare a vieții. „Eu știu cui am crezut și sunt sigur“. Așa voiu răspunde ori de câte ori mă voiu izbi de vreo protivnicie sau de vreo greutate față de religia mea în lectura mea, în cărțile mele de școală, sau din gura cunoșcuților mei în societate. „Adevărat: nu pătrund limpede, cum se înțelege această sau acea învățatură a religiei mele, ...dar tot una. *eu o cred!* O cred, pentru că Domnul a zis: „*Fericiți cei ce n'au văzut și au crezut*“.

Acesta-mi va fi cel dintâi răspuns.

F. rește: nu mă voiu mulțami cu atât, ci voiu stărui să caut, voiu întreba pe părintele meu sufletesc, voiu citi cărți în care se scrie pe larg despre religia mea.

Dar nici atâta nu e de ajuns. Eu vreau să cred — da. Vreau să-mi sprijinesc credința și cu argumente din rațiune — da. Dar peste toate acestea, vreau să-mi duc credința în viață, *vreau să-mi și trăiesc credința*. Să trăiesc după religia mea sfântă, conștient, mândru de ea. În cea dintâi clipă a deșteptării mele cu această credință închin Tatălui meu truda mea din ziua întregă. Între rugăciunile de dimineața spun frumos, cugetat și „*Crezul*“. Peste zi, dacă mă impresoară ispitele, eu rostesc: „Nu, Doamne, nu fac păcat, pentru că *cred!*“ Când am mult de lucru și când datoria mi-e grea: „Da, Doamne, le împlinesc, pentru că *cred*“.

Așa să strălucească, fiule, chipul sfânt al Domnului Iisus în viața ta și prin sufletul tău și atunci vei trece peste indoieli și prin cele mai grele lupte ale vieții, fără să clipești din ochi, cum trece păianjenul fără grije peste apele cu adâncimi amețitoare. Pasărea cântă și când părăie creanga sub ea, căci știe că are aripi. Lumea întreagă de s'ar nărui sub tine, tu rămâi neînfrânt, dacă ai obiceiul să te rogi și pentru o credință tare. Roagă-te de multe ori cu cuvintele Fericitului Augustin: „*Inter brachia Salvatoris mei et vivere volo et mori cupio*“. În brațele Mântuitorului meu vreau să trăiesc și doresc să mor. Și atunci și pe mormântul tău vor putea odată să scrie gândul frumos scris pe mormântul lui Newman, renumitul prelat englez: „*Ex umbris et imaginibus veritatem*“, — a plecat, ca după umbră și închipuire să poată vedea realitatea.

După Dr. Tóth Tihamér,

„Religie și cultură“

Acesta e titlul părții întâia din „Nostalgia Paradisului“, opera cu care dl prof. universitar Nichifor Crainic își încununează vârsta de 50 ani.

O definiție corectă a culturii nu se poate da, fără să apelăm la luminile teologiei. Luminile acestea, în lucrarea amintită, le aflăm în eseu „Cultură și civilizație“.

Dela început trebuie să ne notăm, că în sfera noțiunii de cultură nu intră și noțiunea de natură. „Natura e creația lui Dumnezeu, cultura e creația spiritului omenesc. Nici minereul, nici planta, nici animalul și nici ingerul nu crează cultură. Numai omul. În scara cosmică a făpturii, cultura e deci un atribut specific al omului“. Numai omul este perfectibil dintre toate făpturile lumii, numai el este capabil și de cultură. El singur își perfecționează lucrurile și numai el își desăvârșește sufletul în viață și după moarte.

Din constatările acestea, dl Crainic conclud: Cultură „e tot ceea ce crează omul cu elemente din natură, dar înafară de natură, în vederea necesităților practice sau a scopurilor ideale, potrivite cu firea lui proprie“.

Există atâtea culturi câte neamuri există.

Forța care face să se nască și să supraviețuiască o cultură, este religia. Când un popor moare, cu religie cu tot — cum a fost cazul vechiului Egipt, moare și cultura. Este un fapt ușor de constatat că o cultură nu se moștenește, nici nu se poate imita, fără să se desfigureze. Numai civilizația, expresia vieții materiale e internațională și se poate imita și repeta; cultura nu.

Nașterea, inspirația sau creația unei culturi e „o taină vecină cu divinitatea“. Ea e produsul genilor, „copiii lui Dumnezeu“, — „elita spirituală a fiecărui neam, ochii de foc prin care sufletul colectiv privește veșnicia în viață și brațele cu care vrea s'o cucerească“.

La temelia culturii întâlnim „un elan de perfectibilitate“ în strânsă legătură și vecinătate cu religia. „Cultura exprimă un raport simbolic cu cerul, religia un raport real“.

E clasic de frumoasă analogia culturii cu apa țâșnitoare dintr'o fântână arteziană. „Admirând această suire lichidă, ce se sfarmă în pulbere argintie sub cerul albastru, știm totdeodată că ea e împinsă de legea fizică să atingă din nou, nivelul superior de unde s'a coborât. În strădania ei, ce pare însuflețită de un avânt nedomolit, e parcă un semn ce ne murmură și nouă povestea unor înălțimi pierdute, a căror nostalgie o purtăm în suflet. Geniul, care e prin excelență chipul lui Dumnezeu în această lume a pă-

catului și a morții, îndeplinește parcă o solie cerească de a ne aminti prin plâsmuirile, pe care le împinge către perfecțiune, culmile pierdute cândva de om și de a ne reaprinde în inimă nostalgia lor“.

„Raportul genetic dintre religie și cultură“ pare a fi o enigmă. Toate creațiile culturale au origine și pecete religioasă și în toate religiile se simte influența culturii;... „în adâncurile orizontului vieții omenesti religie și cultură sunt date împreună în relația organică a fondului cu forma lui. Din acest adânc încă neguros, religia apare ca un conținut spiritual, care își găsește forma spontană de expresie în creațiile de cultură și civilizație“. Religia influențează cultura și cultura influențează religia.

Toate cercetările etnologilor ne duc la constatarea că geneza culturii este în religia monsteistă, în special în cultul religios. Intre religie și cultură este o *simbioză istorică*. Religia e primul izvor al culturii, dar și scopul ei. *Influențele* religiei asupra culturii se observă atât în antichitate cât și în creștinism; pretutindeni marile creații culturale au caracter *sacral*.

Dacă în Apus s'au ivit *conflicte* între catolicism și cultură, vina o poartă indeosebi catolicismul unilateral și intolerant, înstreinat progresiv de „fondul comun al cugetării ecumenice“.

Ortodoxia a selecționat și asimilat tot ce a fost bun în cugetarea și cultura antică, până când catolicismul s'a mulțumit cu sistemul aristotelic-ptolemaic, pe care l-a susținut până în „flacările rugurilor“. „Ortodoxia este suprema înțelepciune a vieții ecumenice“; înțelepciunea aceasta a ferit-o de greșelile apusenilor, care au dat naștere la *negativismul modern*, la descreștinarea, secularizarea și autonomia culturii.

Evident, când omul, adevărat individul, e luat de măsură a lucrurilor — principiul anarhiei universale, — cultura intră în criză și decade. Astfel se explică „urâtirea“ creațiilor culturii moderne, divinizarea ateilor (ex. Lenin, A. Comte, etc.), lățirea francmasoneriei și descreștinarea filosofiei, artei, științei și politicii.

Prezența Bisericii în lume enervează inteligența demonizată. De aci lupta surdă, uneori violentă, ce se duce împotriva ei, cu foarte apropiți sorți de... faliment.

Din cele arătate până aci se vede că raportul normal — firesc și dumnezeiesc — dintre cultură și religie este cel creștin, ortodox. „Singură concepția creștină pune în lumină justă raportul dintre religiune și cultură. Creștinismul este religia de origine supranaturală. Ca revelație divină obârșia lui e în transcendent. Revelația e ca o cascadă de lumină ce se revarsă din

nemărginire în spațiul terestru, din veșnicie în timpul terestru, nu pentru a încremeni aici în forme limitate de legile cronospațiale, ci pentru a se răsfrânge din nou în sus cu puterea torentului, răpind pe om în înălțime, desrobindu-l din timp și din spațiu pentru a-l mântui. În fond, omul urmărește prin cultură aceeași înfrângere a trupului și a spațiului, cu observația că totuși creațiile lui rămân în condițiile cronospațiale. Spiritul religiei pornește de sus în jos; spiritul culturii de jos în sus. Întâlnirea acestor curente venind din direcțiuni opuse, dă cultul religios, organizat în Biserică.

„Cultul divin îmbracă formele cele mai strălucitoare ale culturii omenesci. Geniul arhitectonic ridică în cinstea lui cele mai mărețe monumente din câte există pe pământ. Geniul pictural îi aduce ofrandă cele mai fermecătoare plasmuri în colorii. Geniul statuar cele mai desăvârșite modele în marmoră, în metal, în lemn și în ivoriu. Geniul literar, cele mai sublime cuvinte. Geniul muzical cele mai înalte armonii. Geniul înțelepciunii, gândurile cele mai adânci pentru a lămuri taina credinței. Geniul științific, întreaga tehnică a spiritului omenesc pentru a construi și a explica rostul tuturor acestor ofrande. Cultul divin e sinteza superlativă a culturii. Din acest punct de vedere, el reprezintă prin excelență fuziunea istorică a spiritului transcendent cu geniul omenesc și ne ajută să înțelegem mai bine poziția religiunii față de cultură“.

Dumineca a VI-a din Post

Iisus Hristos — împăratul împăraților

„Osana, bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului, împăratul lui Israel“ (Io. 12. 13).

Așa a fost primit în Ierusalim Domnul Hristos: cu strigăte de bucurie și cu pompă regească. Era Duminecă dimineața, cu șase zile înainte de Paști. O mare mulțime entuziastă, cu stâlپări verzi în mâni, își așternea hainele pe unde avea să treacă Iisus, pe care, în lumina aceluia început de zi minunată, îl agrăia ca fiu al lui David, ca Messia cel mult așteptat. Unii poate, în gândul lor, îl și vedeau înaintând în cetatea lui David ca să cucerească o împărăție și să nimicească garnizoana romană din oraș, începând glorioasa domnie pământească. Dar, iată, Hristos vine să înceapă o altă domnie și mai glorioasă, dar nu pământească. Nu scânțiază pe fața lui ura sau setea de glorie a luptătorului, ci strălucește smerenia și blândețea de care nici în acest

moment nu s'a despărțit. „Spuneți fiicei Sionului — scrie Profetul: — Iată regele tău vine la tine blând și șezând pe asin.“ Și fiica Sionului, cetatea Ierusalim, într'adevăr i-a făcut lui Iisus primire regească. Cetatea, care niciodată nu l-a primit decât cu ură sau cu răceală, îi iese azi înainte cu stâlپări și osanale, cum se întâmpinau numai regii. Era Iisus într'adevăr un împărat? Sau Ierusalimul stătea sub puterea vre-unei profeții ce trebuia să se îplinească? Și una și alta. Deși Iisus n'avea înfățișarea unui împărat dărâmat de ziduri și crunt la privre, totuși ca un biruitor trecea spre cetatea fari-seilor și cărturarilor. Ca biruitorul morții. În ajun înviase pe Lazăr din morți. Deci puterea lui era mai mare ca a unui împărat lumesc. El este stăpânul vieții și al morții, împăratul cerurilor și al pământului, Messia cel prezis de profeți, Împăratul împăraților.

Și de fapt, Iisus este împărat, după nume, după neam și mai ales după minunile săvârșite.

Am spus, în cuvântarea trecută, că numele de Messia sau Hristos înseamnă „uns“. Și nu numai profeții și arhierii se ungeau la consacrarea lor, ci și regi. Iar pentru a noastră mântuire Domnul n'a plinit numai chemarea de profet și arhieru, ci și pe cea de împărat. Profeții îl vedeau așa, cu sute de ani înainte. Și toate proorociile s'au plinit în Hristos.

Dar așteptarea Evreilor era un Messia războinic, să le sfărme jugul și să domnească cu ei peste tot pământul; dar așteptarea neamurilor era un Messia neprihănit, un „Domn al păcii“, cum îl vestește Isaia. În așa fel au înțeles și magii dela răsărit profețiile despre Iisus când au venit să-i aducă daruri și să se închine: „Unde este împăratul nou născut al Iudeilor?“ De pe atunci Irod își temeă tronul. Dar n'avea de ce să se teamă, căci Iisus nu poștea un tron așa de neînsemnat și vremelnic. El a înălțat un tron veșnic și o împărăție strălucită. Pilat, trimisul împăratului, Romei, cu mândria stăpânului, l-a întrebat: „Ești tu împăratul Iudeilor?“ Și i-a venit inima la loc când Iisus, după ce a răspuns că da, a continuat: „dar împărăția mea nu este din lumea aceasta“. Adecă ea nu se întemeiază pe forța și presiunea fizică, ci forța ei este spirituală. De unde era să știe Pilat că în puțin timp această împărăție va birui Roma lui?! Și când a dat sentința de moarte, poruncind să se scrie pe crucea lui Iisus: I. N. R. I. nu-și da oare seama procuratorul, că într'adevăr el însuși a dat ajutor la întemeierea împărăției lui Hristos, pe care l-a încoronat cu spini, căruia i-a dat în mâni sceptrul lovirilor și pe care l-a înălțat pe tronul crucii?!

Dar și după neam, Iisus Hristos era „toiag din rădăcina lui Iessei“ tatăl lui David. Era mlădiță regească. Așa că titlul de „Fiu al lui David“ pe care poporul l-a dat la Florii Mântuitorului își are temeiul în descendența lui trupească dela însuși împăratul David. Aceasta ne-o dovedește cartea neamurilor lui Iisus cu strămoși care se urcă până la regele profet, al cărui tron avea să-l moștenească, după cuvintele arhanghelului dela Bu-

navestire: „Și va da lui Domnul Dumnezeu tronul lui David părintele lui și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția lui nu va avea sfârșit“.

În fine Domnul Hristos este împărat, după minunile pe care le săvârșise pe pământ. Căci a fi împărat înseamnă a fi puternic. Și minunile dovedesc o putere supraomenească: puterea de a liniști valurile turburate ale mării și furtuna, putere asupra domnilor pe care i-a izgonit din oameni, putere asupra morții pe care a biruit-o, înviind doi tineri și pe Lazăr; stăpânirea asupra morții, prin slăvita înviere cea de a treia zi; puterea de a se fi înălțat la cer și șederea de-a dreapta Tatălui: „Șezi de-a dreapta mea, până ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor tale“. Iată că și aci este o luptă la întemeierea unei împărății, ca și la împărățiile lumești. Dar aci avem lupta mântuirii, nu a distrugerii, precum spune fer. Augustin, că Hristos „a luptat pentru mântuirea noastră ca împărat, precum pentru ea ca arhieru s'a jertfit“.

Așadar avem un împărat. Și o împărăție. Împăratul este veșnic, iar împărăția lui „nu va avea sfârșit“. Împăratul este Hristos. Împărăția — Biserica; atât Biserica triumfătoare a celor ce au sfârșit lupta vieții cu biruință, cât și cea luptătoare care încă luptă cu ispitele acestei vieți pământești. Aceasta este împărăția întemeiată de Hristos. Căci el n'a venit să stăpânească întinderi de pământ cu orașe bogate și câmpuri roditoare și cu mări încărcate de corăbii — pe toate acestea le-a socotit ca o ispită a Satanei când i le-a oferit acesta în ispita de pe munte. Ci Iisus a venit să întemeieze împărăția spirituală și să stăpânească peste suflete. Căci zicea: „Iată împărăția cerurilor înlăuntrul vostru este“. El vrea să fie stăpânul inimilor noastre, iar noi supușii harului și bunătății lui nemărginite. Pe tronul acestei împărății Iisus primește închinare dela toată făptura și da oamenilor harul câștigat prin răstignire. Aceasta împărăție — Biserica — este pavăza și limanul oamenilor și popoarelor.

Acum când atâtea împărății pământești se prăbușesc într-o noapte sub forța celui mai tare, acum când inșiși regii pământești imploră paza și ajutorul lui Dumnezeu peste țările și popoarele lor, la cine vom găsi ajutor? Dela cine vom primi tărie și nădejde, în aceste ceasuri grele? Și cine ne va scoate la liman odihnit. Oamenii? Dați-vă singuri răspunsul. Și lăsați stăpânirea și împărăția lui Hristos în inima voastră până mai este vreme. Chemați-l cu rugăciuni fierbinți să vă fie stăpân și să-i fiți supuși: „Iată vin curând. — Vino, Doamne Iisuse!“

Presviter B.

Cărți și Reviste

Dr. Gheorghe Ciuhandu: Românii din Câmpia Aradului de acum două veacuri. Cu un excurs istoric până la 1752 și în-

semnări istorice politice ulterioare. Arad. Diecezana 1940.

Avem bucuria deosebită să anunțăm — noi cei dintâi — apariția lucrării monumentale cu titlul de mai sus, datorită istoricului consacrat al Episcopiei Aradului și premiat al Academiei Române, P. C. Dr. **Gh. Ciuhandu** consilier referent eparhial în retragere, fost redactor al revistei „Biserica și Școala“ și actualmente senator în Parlamentul Frontului Renașterii Naționale.

Lucrarea aceasta — de 576 pagini în format mare, — are pentru județul Aradului și pentru România în general o covârșitoare însemnătate atât din punct de vedere istoric, cât mai ales din punct de vedere politic. În *anexele* ei publică în tablouri statistice — după documente oficiale — numele tuturor locuitorilor din județul Aradului de acum două sute de ani. Din cuprinsul lor se constată un fapt extraordinar de important și anume: *acum două veacuri populația românească și ortodoxă a județului era mai mare ca cea de astăzi. Românii dădeau atunci 87.6% din totalul populației catagrafiate de autorități, iar restul celorlalte neamuri conlocuitoare nu dădea nici 13%, întregi.*

Pentru monografia românească a județului Arad — încă nescrisă — datele studiului voluminos al P. C. S. Părintelui Ciuhandu alcătuiesc o contribuție dintre cele mai prețioase.

Lucrarea a fost scoasă în editură proprie de autor, de unde se și poate comanda. Prețul ei este pentru patriculari 350 Lei și pentru instituțiuni 450 Lei.

Intr'unul din numerile viitoare ale revistei revenim cu o dare de seamă mai amănunțită asupra cuprinsului și rostului acestei lucrări, deosebit de interesantă și bogată în dovezi nouă și revelatoare cu privire la viața, numărul, averea și ocupațiile Românilor din județul Aradului acum două sute de ani. Deocamdată semnalăm opera și apariția ei de sub teasurile Diecezanei — care și-a dat contribuția ca lucrarea să fie la înălțime și din punct de vedere estetic — și nădăjduim că pentru interesul ei special va fi prețuită după cuviință.

*

Buletinul sf. Episcopii ort. rom. a Timișoarei este titlul foii oficiale ce apare la Timișoara cu data de 1 Aprilie c. ca organ bilunar al Episcopiei vecine.

Direcția buletinului o are dl Dr. E. Grădinariu consilierul referent al secției culturale.

Dorim confratelui viață lungă și roade binecuvântate.

Jeta Kristiane – Credința Creștină – este revista Bisericii ortodoxe din Albania. Apare lunar în Tirana. În cronică ne dă câteva date din biserica greacă, română, jugoslavă și alexandrină.

Redactorul ei D. Beduli dela Mitropolia din Tirana ne scrie în limba română; dovadă că a studiat în România.

Salutăm cu drag prosperitatea Ortodoxiei în Albania, țara în care încă se află viță de Români.

Informațiuni

● **I. P. S. S. Patriarhul Nicodim** a adresat țării o pastorală în care îndeamnă poporul – în lipsa concentrațiilor – la îndeplinirea muncii agricole cu puteri îndoite, ca să nu rămână nicio brazdă de pământ nesămănată.

Un ziar din Capitală s'a grăbit să indemne agriculturii să lucreze și Dumineca. Pastorală Patriarhului însă are în vedere sărbătorile băbești și spune lămurit că biserica poate da deslegare, când sunt pricini binecuvântate, să se lucreze și în unele sărbători, dar nicidecum în cele împărătești, închinare Mântuitorului și Maicii Domnului.

● **Pentru armonizarea salariilor** s'a anunțat o nouă lege, încă în Mesajul Regal de deschidere a corpurilor legiuitoare în actuala sesiune.

Preoțimea țării așteaptă, să i se facă dreptate. Iși pune încrederea în dl prim-ministru Gh. Tătărescu, care i-a mai ridicat de pe salar două curbe.

Marea majoritate a clerului trăește în mizerie și sărăcie. A crescut și crește pe seama țării, cu greutate enorme, copii pe la școli înalte, fără să i se ia deajuns în considerare contribuția excepțional de bogată și de prețioasă, dată prin ei marelui aparat de conducere și prosperitate națională.

Să nu se mai vorbească de venitele stolare la stabilirea salariului, deoarece ele sunt aproape inexistente. Câteva excepții nu pot fi luate regulă.

Mai anii trecți un fost ministru al unui regim politic defunct spunea în batjocură că salariul preoților pe lângă venitele parohiale este „ca un mezelic”.

Cât de neintemeiată este o astfel de părere, se vede ușor gândindu-ne de pildă la situația materială a preoților din Arad. Din peste 40 preoți: profesori, consilieri și funcționari eparhiali, pensionari și parohi abia 4-5 au case proprii, și acestea cumpărate, zidite sau moștenite din cine știe ce zestre sau avere părintească. Restul chiriași, ce trăesc modest din bruma de salar și venituri lunare.

Am dat de exemplu preoții din Arad, oraș cu bune resurse materiale și într-o regiune dintre cele mai bogate din țară. Care este situația în regiunile mai sărace?... Și ce e mai firesc și moral ca după o viață sbuciumată și după o muncă îndelungată, să-și odihnească tot omul bătrânețele într-o casuță proprie...

Salarizarea echitabilă a clerului – după normele de salarizare a corpului didactic – este o problemă de recunoștință și de prestigiu din partea Statului.

A se vedea în privința aceasta numeroasele memorii înaintate în repetite rânduri celor în drept.

● **Despărțământul Arad** – din Asociația „A. Șaguna” și-a ținut Luni și Marți în 8-9 Martie c. întrunirea anuală. Cu acest prilej s'au spovedit și cuminecat toți preoții și diaconii Despărțământului, s'a evocat prin P. C. Păr. președinte I. Ardelean figura de apostol idealist a regretatului preot Iancu Ștefănuț dela moartea căruia s'au împlinit 20 ani, s'au adus prin P. C. Păr. C. Turicu elogi binemeritate P. C. Păr. Prot. Traian Vațianu care fiind suferind n'a putut lua parte la întrunire, s'a cetit raportul activității cercurilor religioase, au fost aleși în posturile vacante: Pr. D. Tudor din Șega secretar al Despărțământului, Pr. P. Bogdan din Aradul-nou bibliotecar, Pr. C. Mureșan din A. Grădiște președinte – în locul P. C. Păr. C. Turicu, avansat – și Pr. I. Buțiu din A. Micălaca-nouă secretar al cercului religios Arad.

După discuții interesante privitoare la respectarea repausului Duminecal și la alte chestiuni oficiale, întrunirea a luat sfârșit într-o atmosferă de duhovnicească frățietate.

● **Dl. Alex. Marta**, rezidentul regal al ținutului Timiș, a donat pentru Catedrala din Arad suma de 10.000 Lei.

Transmitem, în numele parohiei, înaltului dregător al Statului și credincios al Bisericii ortodoxe creștinești mulțumiri, însoțite de rugăciuni către Dumnezeu pentru sănătatea și mântuirea lui.

● **Dl Octavian Lipovan**, profesor de cântare bisericească la Școala Normală „D. Țichindeal” din Arad, a armonizat pentru cor mixt Antifonul 12: *Acestea zice Domnul către Jidovi.*, pe tema glasului opt. Partitura e frumos tipărită la Diecezana. Prețul 50 Lei.

Tot d-sa, a mai publicat următoarele partituri cu bun succes și cu mare răsunet în l. mea corurilor și a iubitorilor de cântare: *Marș revizionistilor*, *Veniți către mine*, *Toate plugurile ară și Hora Străjerilor*.

● **Studentii Academiei Teologice din Arad** au organizat Duminecă în 7 Aprilie c. în sala Casei Naționale din Arad-Pârneava un festival religios, alcătuit dintr-o conferință rostită de Pr. Il. Felea, rugăciuni, coruri sub conducerea studentului I. Brândașiu, declamări de studenții Coste, Florișteanu și Triponescu și o predică ținută de studentul T. Mihiț.

Nr. 827/1940.

Ordin-Circular

Biserica trebuie să se ocupe de familiile celor concentrați. În consecință dispunem ca toți preoții din eparhie să viziteze lunar familiile celor concentrați, fie pentru a aduce sfatul lor, acolo unde este nevoie, fie pentru a constata situația acestor familii și a sesiza pe cei în drept.

Arad, 4 Aprilie 1940.

Consiliul eparhial

Nr. 1854/1940.

Comunicate

În conformitate cu dispozițiunile art. X. din Decretul lege pentru autorizarea emisiunii de bonuri pentru înzestrarea armatei, publicată în Monitorul Oficial Nr. 269 din 20 XI. 1939, toți constituitorii de garanții legale, de orice fel, sunt obligați să depună, cu începere dela 1 Ianuarie 1940, o cotă de 25% din valoarea tuturor garanțiilor în bonuri pentru înzestrarea armatei, subscrise personal, iar pentru restul de 75% depunătorul are libertatea să prezinte orice bonuri, ce ar poseda.

Aceasta obligațiune se aplică numai garanțiilor cari depășesc valoarea de 12.000 lei.

Corporațiunile bisericești la primirea garanțiilor, vor verifica, pe răspunderea lor materială, întrucât depunătorul garanției este una și aceeași persoană, cu titularul chitanței originale de subscriere, care ține locul bonurilor, drept titlu provizoriu.

Când garanția se constituie în bonuri efective, se va constata, dacă bonurile prezentate figurează într'un borderou original de proprietate, eliberat numai de Casa Autonomă de finanțare și amortizare, pe numele depunătorului garanției?

Arad în 9 Aprilie 1940.

† ANDREI
EpiscopS. Tr. Seculin
consilier ref. eparhial

Nr. 1880/1940.

Ministerul Sănătății organizează în zilele de 18-26 Aprilie a. c. o „Săptămână a igienei“ menită să deprindă populația de jos cu principiile elementare ale igienei și a-i crea o mentalitate favorabilă punerii în aplicare a acestor principii.

Cucernicii Preoți sunt invitați să conlucreze în colaborare cu organele sanitare, cari au ordin în acest sens, pentru a se putea executa operațiunile ordonate.

Arad în 11 Aprilie 1940.

† ANDREI
EpiscopProt. Caius Turicu
consilier ref. eparhial

Nr. 1539, 1940.

În legătură cu cele dispuse prin ordinul nostru Nr. 1539/1940, publicat în Biserica și Școala Nr. 14/1940, referitor la textul: „Din comunele cu doi sau mai mulți preoți va participa unul“, este a se înțelege că toți preoții sunt obligați a participa la cursuri dar pe rând, câte unul.

ss. Traian Cibian
cons. ref. eparhial

Nr. 1542/1940.

Concurse

Se publică concurs din oficiu, cu termen de 15 zile, pentru îndeplinirea următoarelor parohii vacante:

I.

1. **Măgulicea**, protopopiatul Gurahonț.

Venitele sunt:

- a) 5 jug. pământ,
- b) Stolele și birul legal,
- c) Salarul dela Stat.

Parohia este de clasa a III-a.

II.

2. **Budești**, protopopiatul Gurahonț.

Venitele sunt:

- a) Stolele și birul legal,
- b) Salarul dela Stat.

Parohia este de clasa a III-a.

III.

3. **Iosășel** cu cătunul **Baltele**, protopop. Gurahonț.

Venitele sunt:

- a) Grădina parohială și 7 1/2 jug. pământ,
- b) Stolele și birul legal,
- c) Salarul dela Stat.

Parohia este de clasa a III-a.

IV.

4. **Guravăii** protopopiatul Gurahonț.

Venitele sunt:

- a) Stolele și birul legal,
- b) Salarul dela Stat.

Parohia este de clasa a III-a.

V.

5. **Coiana**, protopopiatul Gurahonț.

Venitele sunt:

- a) Stolele și birul legal,
- b) Salarul dela Stat.

Parohia este de clasa a III-a.

Cererile însoțite de actele necesare sunt a se înainta Consiliului Eparhial din Arad.

Cei ce vor fi numiți în aceste posturi, vor achita impozitele după beneficiul preoțesc din al lor.

Arad, din ședința secției administrative-bisericești a Consiliului eparhial, ținută la 26 Martie 1940.

Consiliul eparhial